

Не рэзытыэ буозу

Тясэзыби", куниа басабса Һанасанэ" корсэ терэ, иттүо бэнди" Һанасанэй танде" терэтини, Һонэ хелиде" Һиле мәнүтү" (правайти) иттү бэзэтуобса тохитэны, хунтэмэны буобса, бэнде" Һанасанэ" дя иттүо хетэгээ нилу; Һонэ

тясэзыби", куниа нинту" тясэзыбся Һонэ ноҥхомэны ибся Һанасанэ" Һиле мәнэ" дя (к правам) тэза" а" номбэ" кэрсу", курэди" болуатүгуйтү" Һанасанэй сярү, Һонэ мелызэби" тэрэди хетэгээ нилу, кунини Һанасанэ" хонсызэ" няндятуо" буозу" Һонэ манү" тэбса, нисызэ" хылэдятэ" Һонэ мәнкэмэны нилы", дебтурусү" хирэгээ Һанасанэ" мәнэ ися; Һонэ

тясэзыби", куниа Һанасанэй Һиле мәнэ" (права") муунтабү" мынту кэмиабса законэтэны, нинагэты Һанасанонсу" Һизи" тихиасы Һиле мәнүтү (правайтү); Һонэ

тясэзыби", куниа Һанасанэй танде" хелы" сыҥы" нятүҥ сүөарүрү" дүзытэндыҥ; Һонэ

тясэзыби", куниа Һанасанэй танде" иттүо" Сунэ Буомтумэ" Тандейтэны (Объединенный Нациятэны) Һанузумтудүо" Уставатэнынты иттүо" Һиле хунтүрүбсятүҥ Һанасанэй Һиле мәнэ" дя (права" дя), Һанасанэ корсэ Һуназэйдя, денсиде" Һиле мәнэ" дя (права" дя) куодүму Һонэны дермээны тэмээны сытыҥ мундүсуо" хелысыбсяниимээны социальный прогрессетэны нягэй нилынягэтыҥ няндя" са; Һонэ

тясэзыби", куниа мою" – терэ" (государства-члены) мундүху" Сунэ Буомтумэ" Тандейнану (Объединенный Нациянану), нятүҥ Һэзүнагэтуҥ, сүөарүрнагэтуҥ, Һэзүнагэтуҥ Һанасанэй Һиле мәнэ" (права") Һонэ мәнэзээ нендябсанутүҥ; Һонэ

тясэзыби", куниа бэнде" Һанасанэ" дильситиҥи" корсэ Һонэ Һоры тэндэй Һиле мәнэй (этих прав) Һонэ няндябса" хонты тетуа ани" э тору дүлсынагээмэ сир,

Генеральная Ассамблея

дебтазату Һануо

Бэнде" Һанасанэ" дязыкүдя иттүо декларация Һанасанэ Һиле мәнэ" (прав) нерутэты хуантэту дямэлэкэ кэрсу, курэди түүнянтуу" бэнде" Һанасанэ" танде" Һонэ государства", тэндэ дязыкү курэдите Һанаса кэтти курэдите общество терэ, сәүүрса эмә Һануо Декларациядя, кэрбулохазэйтэ" тенымтыгуйся Һонэ хозатэбса сэрэмэны тэндэ" права" Һонэ няндябса"

нягэй бэндети тенырынагэтыңунонэ митэбиазэ”
национальный җонэ международный прогрессивный
сэрэмэны, бэнде” җанасанэ” танде” җонэ государства-
терэ организация тенырынагэтың, тэндэ комээны моу
терэ” иттүо” юрисдикциетэнынтың.

Статья 1

Бэнде” җанасанэ” җатукэндэ” нэндя” туо” җонэ хонсы
хелиде” җиле мэнэй (правай). Сытың хонды” җиле
җонда җонэ сярү, дүзытэндэҗи хүтүңу нягээ” сүөарусэ”.

Статья 2

Курэдите җанаса хонхиты мынту җиле мэнү” тү
(правайтү) җонэ няндябсатү, хозүтүө” җануо
Декларациетэны, нисы сәүүрэ”: курэди җанасанэ”
тансэгэтэиммэ, курэди сябыты кухуо, куодүму кэйти
ны, курэди җиле җатумиамуо сиэдеты, курэди җуодя
хүнтүрүбсязы иңу, курэди политикэ җэзу камяңу,
курэди җанасанэ тансэдя иңу җонэ курэди
җатумиамуонтусиэр: җүня” кэти мәнкээ” иху” тагэбтээ”
ирити, имидити.

Тэндэ комээны ниби” нягээ сәүүрэ” хунсэ”
политический, җиле мәнэнтэнунты иттүо (правовой)
җонэ международный муонты статусэдя, кунини
нилыңы җанаса нисы сәүүрэ” хундялтуо кэти
камя” лутуо тэндэ” муу”.

Статья 3

Курэдите җанаса хонты җиле мэнэ (право) нилыбсаядя,
няндябсаядя җонэ нинту” ментиэибсаятыдя.

Статья 4

Сылыгалите нибити нягээ сиба” тэру”, сиба” тэрубса
җонэ тамтарубса сиба” тини нинту кунитены нягээ
кэрсү.

Статья 5

Сылыгалите нибити мынту хоси” тэры”, сиба” тэру”,
хеттибтыгуйли” нэмбэниизэ.

Статья 6

Курэдите җанаса, кунитены нибити җуо”, хонхити
нягээ җиле мэнэ (право) җиле нилуыниимэны

Статья 7

Бэнде” җанасанэ” хелиде” законатэны җонэ хонды”
җиле мэнэ (право) нисы сәүүрэ” нинту” хелиде”
җизисибсая” дя иттүо” тэндэ законатэны. Бэнде”

Һанасанә” хонды” җиле мәнә (право) хелидемәәны
җизи” силинягәтыҗ дискриминациегәтә, нинту”
Һәзү” лутүө һануо Декларациетәны Һонә хунсә курәдите
номү” тәтуо тәрәди дискриминациядя кәрсу.

Статья 8

Курәдите Һанаса хонты җиле мәнә (право) җизи” сибся-
нимәәны җиле мәнүнтү (правайтү) бәнтуны иттүо”
суда” тини каҗгә мәнтизилибити” җиле мәнүнтү
(правайтү), куние” Һәзүлүһантә” конституциетәны
кәтти законәтәны.

Статья 9

Сылыгалите нибити мынту камя” лу” Һанасанәйгитә
хунде, мәрки” тәры”, хундямтялыры” Һонә
сиба” тәру”.

Статья 10

Курәдите Һанаса, Һанузүмтүкүся җиле мәнүтү (правайтү)
Һонә Һанузүмтүкүся уголовный сиэрәмты, хонты җиле
мәнә (право) мелызәсыәдиәзы сиәрты катемәрунагәту
Һәзи” тәтыә Һонә няндя” туо судәтә.

Статья 11

Курәдите Һанаса, лага” тарутуо курәдикүө сиәртәны,
хонты җиле мәнә (право) җизи” сиси сиәркали исямту
тәә түбә каҗгә сыты сиәрту Һәтәурусүзү” законә Һәзүтүө
судәтә, кунини сыты җизи” силисизи”.

Сылыгалите нибити мынту Һомтәбтуру” нинту”
мелызәсыәдейты сиәрнийзә, тәтти сиәр ихү” сыты җиле
тандеты кәрсу тини нинту номбә кәрсудя иттүо.
Нибити мынту тәндә кәрсунийзә тетуа ани” әмәны кәтти
бәзәтуомәны хоралу” тәндә дялыгәтә каҗгә иху
мелызәмәә тәтти кәрсу.

Статья 12

Сылыгалите нибити мынту хүтүтә” хунсә Һанаса
корсәтә кәтти җиле тандетә, нибити мынту мәнтизи”
тәндәты мазә, тәндәты тийдятуо” хотүрә кунсыны
иттүо” кәрсу”, Курәдите Һанаса җизи” силибити
мынту законатәны тәрәди” мәнтизибсягитә.

Статья 13

Курәдите Һанаса дөзүрхүтү мынту тәмәәны кунимәны
кәрбуһу, нилыбити мынту курәдите хутиәзы
моунтәны.

Курәдите Һанаса хонты җиле мәнә (право)
дүбәәнантибити курәдите моу, җиле Һәтумиамуо

моумту, тэгэтэ хонты җиле мэнэ (право) хурсэбса кэрсу
моунтудя.

Статья 14

Курэдите җанаса хонты җиле мэнэ (право)
хуулэбити лүҗкүрүбсянэзэмты хунсээ” моу” мэны җонэ
хонты мэнэ тороубтуса тэндэ лүҗкүрүбсянэ.

Тэтти җиле мэнэ (право) серэрыгэтызэ” тээ түхоны, каҗгэ
тэнерибся кэрсу тохитэны нинты җуо” политический
сиэр, кэтти лыку дүөайтетуо неру” җонэ дямэлэкэ”
кэрсу” Сунэ 5уомтумээ” Тандей (Объединенный Нация).

Статья 15

Курэдите җанаса хонты җиле мэнэ (право)
гражданстводя.

Сылыгалите нибити мынту койры”
гражданствогали җонэ кэрбүбүтүнутумээ”
гражданствамту.

Статья 16

Нимбымтыэ” куодүму” җонэ ны” хонды” җиле мэнэ
(право), нисы сәҗүрэ” курэди җанасанэ тансэгэтэ иммэ”,
курэди сябытыҗ җэзу, курэди җуодя тялирҗу”, җуомтаса
кэтти маяйзасы, мелызасы җиле тандемту. Сытыҗ
хонды” хелиде” җиле мэнэ” (права”) җуомтаса кэтти
маяйзаса, җуойтены нилыбся җонэ тарумса түхоны.

5уомтэбса кэрсу мынту ихүтү мелызэмээ җонэ лэбкузэбту-
муо сиття” кэйзэ җуомтэтүгэй.

Тансэ тэттирэ җануо җонэ мәнэзэ обществэ хелыэ, куние
җизисилибити мынту обществатэ җонэ
государстватэ.

Статья 17

Курэдите җанаса хонбити мынту (право) җиле җалирэ”
кэтти җу” озэ җалирэ” хунсэй җанасанэй нану.

Сылыгалите ндэ нибити мынту (право) ментибили”
тэндэ” җалирэ”.

Статья 18

Курэдите җанаса хонты җиле мэнэ (право)
нендя” туомэны сынерырся, сярү җонэ җиле тандету
җуо (религия); курэдите җанаса хонсызэ хүнтүрүбся
тэрэди җуодя, курэди хуйҗы, хонсызэ җиле камя” туо
манү” тэбса, җиле җэтумиамуо” хүнсерээ” кэрсуодей.

Статья 19

Курэдите Һанаса хонты Һиле мәнә (право) нендя” туо манү” тэбсадя, дебтазабса тэндити Һкангэ кэрбу Һу; тэтти мәнә (право) тэзү” тэту нендя” туомәны дебтазабса манү” тэбсатү, курэдите дүрымы”, буозу” нисы сәүрә” курэдите государственнй границедя.

Статья 20

Курэдите Һанаса дөзүрхүтү мынту куниа кэрбу Һу: курэдите хетэгәә” Һунүоза” дя, Һанасанә Һунүбсанә” дя (ассоциаций).

Сылыгалите нисизи” хүтү” тэру” ассоциациетә мәнәнту нисы тэлибтири”.

Статья 21

Курэдите Һанаса хонты Һиле мәнә (право) управляйрмүнтә моунтәнынты кэлүбтүмәә” Һанасанәй таккәмәны.

Курэдите Һанаса хонты Һиле мәнә (право) денсидемәәны хунсәйнану Һәйбәумунтә Һиле моунты государствә” служба тәны.

Банасанә” тансә мәнә ихүтү мынту нягәә правительство Һузабса тохи; тэтти мәнә нәтәрәбтугуйхүтү мынту хүөти” мелы” сырытыә” натү” дятини, курэди” мелы” сырыбити Һмынту тиидялутуо” голосованиентәны кәтти хунсәәмәны кунини голосовайрся Һанаса хонсызә Һиле мәнә.

Статья 22

Курэдите Һанаса, общество терә ихүтү, хонты Һиле мәнә (право) социальное обеспечениедя Һонә хунсәә” правә” дя, тэзу” тэтуо” няндятуо бәзуатәбса сыты Һиле мәнүтү (правайтү) экономический, социальнй Һонә культурный сунәнтини Һанасанәй танде” Һонә международный сүөарубса курэдите государство таккәмәны.

Статья 23

Курэдите Һанаса хонты Һиле мәнә (право) Һәйбәузадя, няндя” туо натярубса Һәйбәузадя, тәны кунини кэрбу Һу, нягәә Һонә неими” Һәйбәузату ситтямәны иттүодя Һонә Һизи” силибити мынту Һәйбәузагали иттүо кәрсугәтә.

Курэдите Һанаса, нисы хундялтарыби”, кәмүзүхүтү мынту хелиде денси”, хелиде Һәйбәузаниизә.

Курэдите Һанаса кәмүзүбүтү мынту нягәә Һәзи” тәтыәә мазайсүө кәтти денси Һәйбәузатуниизә, кунииә” мәны нягәй нилыбиазәә тандетунану кәтти Һонәнту Һонә

хелы” сылиби азэйзэ нягэй хунсэй социальный
обеспечения тэны нилынягэты.

Курэдите Һанаса хонты Һиле мэнэ (право) Һунһнтэбса
Һэйбэуза” сунэ” (союзэ”) тии тэсы тэндэ” сунэти”
(союзэнди”) Һизи” синягэты Һиле мэнүтү.

Статья 24

Курэдите Һанаса хонты Һиле мэнэ (право)
ниибтүгуйсядя, хүтүдя Һиле мэнэ (право) тэни
Һэйбэуза” дялы кэри Һонэ денси хонтыэ хүө бэухү”
ниибтүгуйся.

Статья 25

Курэдите Һанаса хонты Һиле мэнэ (право) тэрэди
нилудя: Һомсу”, дембиа”, леккырэ” Һэтэубса Һонэ
хунсээ” нилыбся кэрсу” дя, курэди ихүтү нягэа нягэа
нилыбсяты Һонэ тандеты нягэй нилыбся дязыкү,
хонты Һиле мэнэ хелы” сырынягэты нибити Һэйбэу”,
дярэзыкэбити, мусанумхүтү, сырумхүтү, бэйка” имхүтү
кэтти иниа” имхүтү, басагалимхүтү Һонэ Һэтумхи”
хунсэ” кэрсу” нинту” хезытытыэ” сыты сэмырыгэтэты.

Немы ися коныбся Һонэ дяхүрка ибся хонэйти” Һиле
мэнэ (право) Һэзүлүнагэту Һонэ хелы” сылинагэты Һ.
Бенде” нүо”, Һэтумтыэ” Һуомсуоде тандэтэны кэтти
нинту” Һуомсуоде тандэтэны, хонхиты Һмынту
хелиде Һизисибся.

Статья 26

Курэдите Һанаса хонты Һиле мэнэ (право)
хозатэбсанимээны. Тенымтыгуйхи” мынту
денсигали, тэтти кэрсу мэнэзэмээны ментизити нерэбтээ
Һонэ бэнде” дязыкүдя иттүо тенымтыгуйся. Нерэбтээ
тенымтыгуйся ихүтү мынту бэнди” дя иттүо. Техника
Һонэ Һэйбэузадя иттүо тенымтыгуйся ихүтү Һмынду”
бэнде” ти” түүтэрутуо”, ани”э, бэнтуо тенымтыгуйся
хелидемээны түүрүбүтү мынту бэнде” кэрбутуоти”.

Тенымтыгуйся ихүтү мынту хезытытыэ бэнде”
Һанасанэ сэмыры бозуатэбсадя Һонэ Һукэгимти” куйтиэ
бэндети нягэй тенырыбся, хүся” лубса, дильситибся
Һонэ тенынбся Һиле Һанасанэ мэнэ” мэнэзэмээны
няндябсянимээны иттүо”. Тенымтыгуйся ихүтү мынту
хелы” сытыэ нятү Һсэмэры теныбся, сүөарубся бэнде
Һанасанэ” дүтымэны, курэдите нибити Һуо” сяхыти Һ
кэтти хүнтүрүбсянүтү Һуодя, хелы” сыбити мынту
Сунэбуомтумээ” Тандей (Объединенный Нация)
камя” са нягимтүгутүой кэрсуй.

Нүо” деди” хонты” Һиле мэнэ (право) натярса,
кунини тенымтыгуйсизитэ” сиэнэ” нүоти Һ.

Статья 27

Курэдите Һанаса тороубүтү мынту Һанасанэ” танде культурный” нилутэны, нялтэбити мынту хүнсэрэй кэрсуодейдя участвовайрхүтү мынту научный прогрессетэны Һонэ тороубтугуйхүтү тэндэты Һүнязү”.

Курэдите Һанаса хонты Һиле мэнэ (право) Һизисибсядя самырыты, мэненсэкүтү, куние” иҺу” научный, литературный кэтти художественный Һэйбэузатинунту, курэди” сыты Һиле мелызасыэдейти.

Статья 28

Курэдите Һанаса хонты мэнэ (право) социальный Һонэ международный Һэзи” тэбсая, курэдитэны Һиле мэнэ” (права) Һонэ няндябса”, хозүтүө” Һануо Декларациетэны, бэнде” дүлсырыбитиҺ мынту.

Статья 29

Курэдите Һанаса хонты мэнэ” (обязанности), нондитыэ” Һанасанэ танде нерэны, кунини Һиле самырыты няндя” сабозатэсузэ.

Мелы” сыса Һиле мэнүтү (правайтү) Һонэ няндябсатү, курэдите Һанаса нонсубтырибити мынту тэатүхораны, каҺгэ сыты мелысыкэсытэ тэрэди кэрсу, нинтыэ нөлхү” күрү” законэтэны ноҺхэмэны иттүотуниизэ Һонэ дүөайтетуо Һанасанэ” тандей нягэй ҺэзүлүбсямтуҺ Һонэ миттэбсямтыҺ бэнсэмаа хутеемтыҺ Һонэ нягэй нилыбсябтыҺ демократический обществатэны.

Мелы” сыбся тэндэ” Һиле мэнэ” (права”) каҺкэгалите нибитиҺ мынту Сунэбуомтумээ” Тандей (Объединенный Нация) неру” кэйнимээны коны”.

Статья 30

Маагалите Һануо Декларациетэны иттүо нибити мынту дебтуру”, милитиэмантэкурэдикүө государствотэ, сунэ” тэ кэтти Һанасанэ” сунэ” тэ кэтти бэзэлтуо” хорү” ти правэ мелысынагэтыҺ тэндэ Һэйбэуза, хезы” тытыэ симбабтыгуйсядя правэ” Һонэ няндябса”, хозүтүө” Һануо Декларациятэны.